

References:

1. Michael Argyle. (1991). *Cooperation: The Basis of Sociability*. New York : Routledge. P. 113.
2. Jenny Thomas. (1983). *Cross-Cultural Pragmatic Failure*. London : Oxford University Press. P. 112.
3. Grice H.P. (1975). *Logic and Conversation in Cole*. New York : P& Morgan. P. 228.
4. Leech G.N. (1983). *Principles of Pragmatics*. London : Long man. P. 133.
5. Brown. P and Levinson. S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge : Cambridge University Press. P. 122.
6. Gu Yueguo. (1992). *Limao, yuyong yu wenhua (Polite, Pragmatist and Culture)*. Beijing, Wai yan chu ban she. P. 96–98 [in Chinese].
7. Wolfson N. (1983). *Rules of Speaking in Language and Communication*. London : Long man. P. 62.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.7.2.4>

PODSTAWOWE ZASADY ZAWODOWEJ LINGWODYDAKTYKI JAKO NIEZALEŻNEJ GAŁĘZI NAUKI PEDAGOGICZNEJ NA UKRAINIE

Oleksandr Khomenko

doktor nauk pedagogicznych, profesor Katedry Języka Angielskiego

Wydziału Tłumaczy Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Lingwistycznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-2539-837X

Adnotacja. Znaczenie artykułu wynika z potrzeby opracowania teoretycznych i metodologicznych podstaw krajowej lingwodydaktyki zawodowej na podstawie integracji interdyscyplinarnej. Celem artykułu jest przedstawienie i uzasadnienie podstawowych zasad współczesnej krajowej lingwodydaktyki zawodowej jako narzędzia realizacji innowacyjnych pomysłów pedagogicznych w dziedzinie zawodowego szkolenia obcojęzycznego. Dla osiągnięcia celu badania zastosowano zestaw metod, m.in.: analizę, uogólnienie oraz konkretyzację i usystematyzowanie wiedzy teoretycznej. Analizowane są podejścia do definiowania nomenklatury zasad i ujawniania ich treści. Podkreśla się potrzebę uwzględnienia psychologiczno-pedagogicznych wzorców aktywności poznawczej, konkretnych celów i warunków realizacji zawodowego szkolenia obcojęzycznego, przestrzeni edukacyjnej instytucji szkolnictwa wyższego i tym podobnych. Należy zauważyć, że zasady zawodowej lingwodydaktyki powinny być odpowiednie dla nowoczesnych warunków i cech procesu edukacyjnego jako całości i procesu profesjonalnie zorientowanego szkolenia obcojęzycznego w wyższej szkole Ukrainy w szczególności; strategicznym celem takiego szkolenia jest kształtowanie zawodowej osobowości językowej. Podkreśla się, że przedstawione zasady współczesnej krajowej lingwodydaktyki zawodowej odzwierciedlają kurs na jakościową aktualizację zawodowo zorientowanego obcojęzycznego szkolenia przyszłych specjalistów, którzy by odpowiadały światowym standardom względem kwalifikacji; na głoszenie zawodowo zorientowanego obcojęzycznego szkolenia sprawiedliwym i równorzędnym elementem szkolenia specjalistów.

Słowa kluczowe: szkolenia obcojęzyczne, lingwistyka zawodowa, klasyfikacja zasad, podejścia.

BASIC PRINCIPLES OF PROFESSIONAL LINGUODIDACTICS AS AN INDEPENDENT BRANCH OF PEDAGOGICAL SCIENCE IN UKRAINE

Oleksandr Khomenko

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor at the Department of English Language

of the Faculty of Translation and Interpreting

Kyiv National Linguistic University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-2539-837X

e-mail: Alexander.khomenko@gmail.com

Abstract. The relevance of the current paper is determined by the need to develop both the theoretical and methodological foundations for professional linguodidactics on the basis of interdisciplinary integration. The purpose of the paper is to present and substantiate the basic principles of modern professional linguodidactics as the tools for implementing innovative pedagogical ideas in the field of professionally oriented foreign language training. To achieve the goal of the study, a set of methods has been applied, in particular: analysis, generalization, as well as specification and systematization of theoretical knowledge. The approaches to defining the nomenclature of principles and disclosing their content have been analyzed. So the author has argued the selection of specific principles of professional linguodidactics having considered some psychological and pedagogical patterns of the students' cognitive activity, specific goals and conditions for the implementation of professional foreign language training etc. The principles of professional linguodidactics should

be relevant to modern conditions and features of the educational process in general and the process of professionally oriented foreign language training in higher education institutions in Ukraine, especially to the strategic goal of such training, i.e. the formation of professional linguistic personality. The presented principles of professional linguodidactics are allied to qualitative renewal of professionally oriented foreign language training of students who would qualitatively meet the accepted standards worldwide.

Key words: professional linguodidactics, classification of principles, approaches, foreign language training.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ ЯК САМОСТІЙНОЇ ГАЛУЗІ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Олександр Хоменко

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри англійської мови
факультету перекладачів*

Київського національного лінгвістичного університету (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2539-837X

e-mail: Alexander.khomenko@gmail.com

Анотація. Актуальність статті зумовлюється необхідністю розроблення теоретико-методологічного підґрунтя вітчизняної професійної лінгводидактики на основі міждисциплінарної інтеграції. Мета статті – представити й обґрунтувати основні принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики як інструменту реалізації інноваційних педагогічних ідей у сфері професійної іншомовної підготовки. Для досягнення мети дослідження застосовувався комплекс методів, зокрема: аналіз, узагальнення, а також конкретизація і систематизація теоретичних знань. Аналізуються підходи до визначення номенклатури принципів та розкриття їхнього змісту. Акцентовується необхідність урахування психолого-педагогічних закономірностей пізнавальної діяльності, конкретних цілей і умов реалізації професійної іншомовної підготовки, освітній простір вищого навчального закладу тощо. Наголошується, що принципи професійної лінгводидактики повинні бути релевантними сучасним умовам і особливостям навчального процесу взагалі та процесу професійно орієнтованої іншомовної підготовки у вищій школі України зокрема; стратегічній меті такої підготовки – формуванню професійної мовної особистості. Зазначається, що представлені принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики відображають курс на якісне оновлення професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців, які б кваліфікаційно відповідали світовим стандартам; на проголошення професійно орієнтованої іншомовної підготовки рівноправною та рівноцінною складовою частиною професійної підготовки фахівців

Ключові слова: іншомовна підготовка, професійна лінгводидактика, класифікація принципів, підходи.

Вступ. У низці своїх публікацій ми задекларували й обґрунтували доцільність започаткування в Україні нової самостійної галузі педагогічної науки – професійної лінгводидактики. Підкреслили, що сучасна вітчизняна професійна лінгводидактика, яка створюється на основі міждисциплінарної інтеграції, потребує розроблення відповідного теоретико-методологічного базису. Класифікація основоположних принципів є одним з основних завдань професійної лінгводидактики як самостійної галузі педагогічної науки, оскільки саме принципи як висхідні положення визначають цілі, зміст, методи й організацію навчального процесу (Рогова, 1988: 47). У філософських словниках принцип трактується як центральне поняття, підвалини системи, узагальнення і поширення якогось положення на всі явища тієї галузі, з якої даний принцип абстрагований (Філософський словарь, 1991: 362). Стосовно наукових принципів варто зауважити, що вони є не просто узагальненням, а узагальненням суттєвого, закономірного (Бим, 1988: 47). З наведених трактувань випливає, що засновані на закономірностях, а не на випадковостях, принципи відображають певні вимоги суспільства в той чи інший період діяльності особистості в різних сферах. У нашому випадку принципи професійної лінгводидактики покликані визначити стратегію і тактику професійно орієнтованої іншомовної підготовки у вищій професійній школі, які б відповідали соціальному замовленню суспільства в епоху глобалізації та інтеграції.

Мета статті – представити й обґрунтувати виокремлені нами основні принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики як інструменту реалізації інноваційних педагогічних ідей у сфері професійної іншомовної підготовки. Досягнення мети передбачає реалізацію таких *завдань*: 1) проаналізувати основні підходи до визначення номенклатури принципів та розкриття їх змісту; 2) представити розроблені основоположні принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики, надавши їх обґрунтування.

Для досягнення мети дослідження застосовувався комплекс *методів*, зокрема: *аналіз, систематизація, узагальнення* вітчизняної та зарубіжної філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури із проблем навчання іноземних мов із метою виявлення актуальних та інноваційних напрямів, даних та положень; *конкретизація та систематизація теоретичних знань* для реалізації мети дослідження.

Основна частина. Основи професійної лінгводидактики розроблені провідними закордонними науковцями (О.В. Ахманова, Н.Д. Гальскова, М.В. Дружиніна, А.А. Зимняя, А.К. Крупченко, А.Н. Кузнецов, С.Г. Тер-Мінасова, І.Л. Халєєва, І.А. Цатурова й інші). Проблеми професійного іншомовного спілкування увійшли до кола наукових інтересів і вітчизняних учених (Ю.С. Авсюкевич, Р.О. Гришкова, Н.Л. Драб,

П.Я. Личко, Н.О. Микитенко, І.В. Секрет, В.С. Пономаренко, О.Б. Тарнопольський та інші). Проте іншомовна підготовка залишається слабкою ланкою професійної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі України. Дотепер не вдалося переламати ситуацію і покінчити з низькою результативністю, консервативністю, інерційністю чинної системи іншомовної підготовки в нелінгвістичних вищих навчальних закладах, незважаючи на значну кількість наукових досліджень із цієї проблеми. Спорадичні спроби привнести в систему інновації, відобразити ті чи інші сучасні тенденції не дають очікуваного результату. Потрібна систематизація всього наукового доробку, теорії та практики викладання іноземних мов у вищій професійній школі з урахуванням усіх нюансів процесу навчання в умовах нових викликів відкритого і цілісного світу. Потрібні нові цільові настанови, перетворення іноземної мови на засіб опанування професії. Уважаємо, що зазначені проблеми, які зараз перебувають у віданні методики навчання іноземних мов, професійної або порівняльної педагогіки, можуть бути ефективно вирішені лише в рамках професійної лінгводидактики, яка б конкретно зайнялася ними, розвивала б інноваційні підходи, теорії, моделі тощо професійно орієнтованої іншомовної підготовки. Виходимо з того, що іншомовна підготовка – досить специфічний феномен, який не завжди піддається поясненню із загальнодидактичних позицій. А процесу формування полікультурної професійної мовної особистості, розвитку професійних якостей, професійного мислення, поведінки в чужих виробничих культурах тощо вже тісно й у рамках методичних настанов. Необхідно долати розрив між формуванням професійної іншомовної комунікативної компетентності та формуванням професійної компетентності майбутнього фахівця, вникати в усі тонкощі цього процесу. Це спроможна зробити лише нова галузь педагогічної науки – професійна лінгводидактика.

У фаховій зарубіжній літературі представлені базові принципи професійної лінгводидактики (С.В. Дружиніна, А.К. Крупченко, А.Н. Кузнецов та інші). Проте кожна країна має свої особливості, згідно з якими формулюються навчальні цілі, структурується система освіти, зокрема іншомовна підготовка як її сегмент. Це стосується і системи професійно орієнтованої іншомовної підготовки у вищій школі. Тому спроба виділити релевантні суспільним умовам принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики лише сприятиме розвитку та збагаченню загальної теорії вищої професійної освіти.

Аналіз літератури із проблем принципів навчання свідчить, що існують різні підходи до визначення номенклатури принципів та розкриття їхнього змісту. Варто зауважити, що в основу навчального процесу з будь-якої дисципліни покладені дидактичні принципи, сформульовані ще Яном Амосом Коменським. Протягом століть ці принципи зберігають свою силу, звичайно, уточнюються, модифікуються, отримують тлумачення відповідно до суспільних умов, що змінюються, відповідають вимогам суспільного прогресу. До них, наприклад, належать принципи науковості, доступності, наочності, індивідуальний підхід до особистості в умовах колективної роботи в навчальній групі тощо. Прогрес у дослідженні закономірностей навчання, нове соціальне замовлення суспільства і, відповідно, нові суспільні завдання викликають необхідність удосконалення системи принципів навчання, що, у свою чергу, дозволяє виявити основні компоненти навчального процесу. До них відносять: завдання, зміст, методи, засоби, форми та результати навчання. Аналіз праць відомих педагогів і учених-методистів (Ю.К. Бабанський, М.В. Ляховицький, Г.В. Рогова й І.Н. Верещагіна, М.Н. Скаткін, І.П. Подласий, В.В. Ягулов та інші) дозволяє виділити в сучасній дидактиці принципи навчання, релевантні цілям нашого дослідження, зокрема: принцип спрямованості навчання на вирішення у взаємозв'язку завдань освіти, виховання та загального розвитку особистості (*завдання навчання*); принцип науковості навчання, зв'язку навчання із життям; систематичності і послідовності навчання, доступності (*зміст навчання*); принцип наочності навчання, свідомості й активності особистості за керівної ролі викладача; поєднання різних методів та засобів навчання залежно від завдань, змісту та методів навчання (*методи і засоби навчання*); принцип поєднання різних форм навчання залежно від завдань, змісту та методів навчання (*форми організації навчання*); принцип створення необхідних умов навчання (створення лінгвопрофесійного навчального середовища як умови іншомовної професіоналізації майбутнього фахівця (*умови навчання*)); принцип міцності, усвідомлення і дієвості результатів освіти, виховання та розвитку (*результати навчання*). Уважаємо, що стосовно професійно орієнтованої іншомовної підготовки загальнодидактичні принципи не переносяться безпосередньо у процес навчання, а, заломлюючись крізь призму професійної лінгводидактики, відображуються в її специфічних принципах. Тому, надаючи великого значення реалізації у професійній лінгводидактиці зазначених вище загальновідомих дидактичних принципів, ми вважаємо за необхідне визначити специфічні саме для неї принципи, релевантні вимогам сучасного глобалізованого суспільства. Варто зазначити, що такі принципи вже виділені закордонними науковцями і базуються на загальнодидактичних ідеях – 1) *антрополоцентризму*, який фокусує весь дидактичний процес на особистості майбутнього фахівця, його вікових, культурних, психологічних та професійних особливостях; 2) *неперервної і випереджаючої освіти*, яка створює моделі професійної діяльності; 3) *синергетики й інтегративності чинників освіти*, які враховують взаємозв'язок та постійний розвиток систем освіти, виробництва, соціального середовища та комплексність формування іншомовних і професійних компетентностей (Крупченко, 2015: 45). Згідно із цими ідеями і формулювалися та класифікувалися відповідні принципи закордонної професійної лінгводидактики. У жодному разі не піддаємо сумніву правомірність підходів до класифікації принципів професійної лінгводидактики та саму сутність принципів, навпаки, орієнтуємося на них, беремо їх за основу і не відмовляємо собі у праві виробити власні принципи. Виходимо з того, що принципи є результатом відображення закономірних зв'язків дійсності, тобто того, що є. І саме в цьому їхня об'єктивна сила. Водночас формулювання на цій основі принципів залежить від цілей дослідження,

поглядів самого дослідника, від того, які висновки для практики повинні бути зроблені тощо. Саме цим пояснюється і велика кількість принципів у педагогічних науках, і різний їхній характер. Отже, вважаємо, що сформульовані нами принципи повинні бути релевантними сучасному суспільному розвитку й особливостям навчального процесу взагалі та процесу професійно орієнтованої іншомовної підготовки у вищій школі України зокрема, стратегічній меті такої підготовки – формуванню полікультурної професійної мовної особистості (Хоменко, 2014: 30–31).

Щоб сформулювати принципи професійної лінгводидактики, необхідно враховувати і психолого-педагогічні закономірності пізнавальної діяльності, які формують усебічно розвинуту особистість, і конкретні цілі й умови реалізації професійної іншомовної підготовки, потреби, інтереси, мотивацію майбутнього фахівця, специфіку професійного спілкування, його соціальної значущості тощо.

У визначенні принципів сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики також варто брати до уваги той факт, що освітній простір вищого навчального закладу – структурована множина середовищ, у якій перебуває і формується особистість майбутнього фахівця. Тому освітній простір передбачає взаємовплив, взаємодію зі студентом у процесі навчальної діяльності, функціонує лише відповідно до цілей і завдань, які стоять перед вищим навчальним закладом і студентами. Отже, освітнє середовище вищого навчального закладу надає особистості студента особливого соціального виміру, об'єднує його і викладача єдиним функціональним простором, встановлює між ними тісні різноманітні соціальні зв'язки. Завдяки таким зв'язкам студент починає усвідомлювати соціально-професійні смисли, набуває певних світоглядних позицій, актуалізує і виокремлює із системи знань ту цілісність, яка допоможе йому діяти в конкретних ситуаціях майбутнього професійного життя, свідомо генерує її вже на інноваційній основі для того, щоб отримати соціальний результат як основу для входження і в освітнє середовище вищого навчального закладу, і в майбутнє професійне середовище.

Отже, виходячи із сутності освітнього простору вищого навчального закладу, сучасної системи професійно орієнтованої іншомовної підготовки, ролі іншомовної підготовки в суспільному житті глобалізованого світу, її специфіки, цілей, підходів, характеристики соціально-професійного середовища як компонентів системи професійно орієнтованої іншомовної підготовки в епоху глобалізації, з узагальнення інформації, отриманої в результаті аналізу педагогічної та методичної літератури (І.Н. Айнутдінова, І.Л. Бім, С.В. Дружиніна, А.К. Крупченко, Л.В. Потапенко, Н.С. Сасно й інші), спираючись на розроблені нами принципи професійно орієнтованої іншомовної підготовки (Хоменко, 2014: 222–224) та модифікуючи їх відповідно до специфіки професійної лінгводидактики, ми спробували виокремити основоположні, на наше переконання, для сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики рівноважливі та рівноправні принципи:

1. Принцип *іншомовної професіоналізації*, згідно з яким професійна лінгводидактика розглядає професійно орієнтовану іншомовну підготовку (далі – ПОІП) як цілісний, комплексний і водночас багатоаспектний процес формування полікультурної професійної мовної особистості фахівця на основі міждисциплінарної інтеграції, яка зумовлює інтеграцію лінгвістичних і комунікативних навичок із професійними, сприяє формуванню цілісної картини майбутньої професії та розумінню майбутнім фахівцем взаємозв'язку між спеціальними дисциплінами й іноземною мовою.

2. Принцип *виборності*, який означає, що у професійній лінгводидактиці ПОІП вибудовується відповідно до комунікативних потреб професії й особистості майбутнього фахівця, зацікавленого в отриманні нових професійних знань за допомогою іноземної мови, а не просто для того, щоб вивчити мову. Реалізація цього принципу сприяє міждисциплінарній інтеграції, гармонізації у способах і рівнях мислення, креативності, а також формуванню в майбутнього фахівця здатності самостійно у визначених ним самим межах реалізовувати свій особистісний творчий потенціал у процесі професійного міжкультурного спілкування, тобто самостійно розвивати своє діалогічне іншомовне спілкування.

3. Принцип *еврилогізації* – визнання творчої діяльності провідним чинником професійного розвитку та самореалізації особистості. Реалізація цього принципу передбачає розвиток креативних, аналітичних здібностей майбутніх фахівців у контексті інтегративного навчання та вміння формулювати ідеї, проєкти та проблеми іноземними мовами.

4. Принцип *варіативності*, згідно з яким у професійній лінгводидактиці передбачається наявність різних варіантів навчальних програм, залежно від рівня володіння мовою, змісту ПОІП, методів, прийомів, засобів моделювання соціально-професійного середовища з метою створення найбільш сприятливих умов для особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців з урахуванням їхніх інтересів, мотивації та здібностей, відкриває можливість індивідуальної траєкторії руху в іншомовному освітньому просторі для окремих студентів і груп, реалізує їхнє право вибору власних шляхів опанування професійної іншомовної комунікативної компетентності.

5. Принцип *рівневої гармонізації*, який у рамках інтернаціоналізації освіти та створення єдиного європейського освітнього простору передбачає: 1) необхідність реалізації закладених у Болонській конвенції концептуальних положень, які передбачають інтегровані знання і володіння не лише фаховими дисциплінами, а й використання потенціалу іншомовної підготовки як інтегративної дисципліни, яка спонукає майбутніх фахівців до вивчення іноземних мов протягом життя; 2) гармонізацію / вирівнювання національних і європейських стандартів володіння іншомовною професійною комунікативною компетентністю; запровадження загальноєвропейського стандартизованого рівня володіння іноземною мовою як одного з механізмів забезпечення якості іншомовної підготовки.

6. Принцип *орієнтації на самостійну й автономну діяльність студента*, що зумовлює використання інформаційно-комунікаційних та мобільних технологій, дистанційного навчання, дає можливість оперативного управління навчальною діяльністю, сприяє інтеграції в аудиторну і самостійну форми роботи, створенню мовного середовища, розвитку неперервної професійної освіти та лінгвосамоосвіти.

7. Принцип *професійної міжкультурної спрямованості*, що передбачає формування професійної міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності для реалізації діалогу культур, зокрема професійно-виробничих культур, у полікультурному глобалізованому світі.

Професійна міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність передбачає реалізацію професійної міжкультурної взаємодії з фахівцями інших країн у полікультурному глобалізованому просторі в умовах міжнародної мобільності, інтеграції й інтернаціоналізації. Для реалізації такої взаємодії у професійній сфері необхідний як певний рівень загальної культури, насамперед знання рідної і чужої культури, так і фундаментальна підготовка зі спеціальних дисциплін. Для майбутніх фахівців це означає необхідність урахувати національно-культурні особливості мовленнєвої поведінки ділових партнерів; здатність ухвалювати рішення відповідно до соціокультурних стандартів партнерів тощо. Завдяки введенню професійної міжкультурної інваріанти відбувається розширення меж *професійної іншомовної комунікативної компетентності*, а самі зазначені компетентності є рівноправними і рівноцінними.

8. Принцип *відчуття команди*, що передбачає розвиток навичок роботи в команді, ділової співпраці, спілкування тощо. Комплексні міждисциплінарні курси, які розробляє і викладає команда педагогів, уважаються оптимальними для професійного й особистісного розвитку студентів. Викладання командою (team-teaching) – це спільне викладання або обмін викладацькими рішеннями та стратегіями між викладачем із фахової дисципліни та викладачем іноземної мови (Jordan, 1997). Заняття в такому разі може проходити двома мовами – іноземною та рідною. Тобто йдеться про білінгвальне викладання. Воно передбачає високий рівень співпраці між викладачами фахових дисциплін та викладачами іноземних мов під час розроблення інтегрованих курсів, що враховують реальні потреби студентів та їхніх майбутніх роботодавців, об'єднують інтелектуальний потенціал викладачів. У разі такої взаємодії виникає можливість обміну інформацією, знаннями й ідеями з різних галузей знань.

9. Принцип *самоуправління діяльністю*, що передбачає моделювання нестандартних і спонтанних виробничих ситуацій у міжкультурному професійному просторі, які розвивають уміння діяти, ухвалювати відповідальні рішення, спонукають до ефективної поведінки в умовах стресу чи конкурентного середовища.

10. Принцип *ефективного управління навчальною діяльністю студента*, який зумовлює цілеспрямований вплив викладача на психічну та мотиваційну сфери студента, підтримання стану пошуку, спрямованості на інновації, стану постійної творчої мобільності, передбачає педагогічне діагностування індивідуально-типологічних особливостей особистості з метою виявлення її потенційних можливостей, здібностей, потреб, сфер інтересів, щоби прогнозувати ефективність педагогічного впливу; вибирати і пропонувати студенту адекватні його особистісним можливостям технології навчання, методи, прийоми, дидактичні матеріали тощо; прогнозувати і проєктувати розвиток діяльності в режимі суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студента; що передбачає співпрацю в системі «студент – студенти – викладач», яка, зокрема, реалізується встановленням міжособистісного взаєморозуміння, взаємодії та діалогічного спілкування між викладачами і студентами; педагогічної підтримки студентів (тьюторство) тощо.

11. Принцип орієнтації на «змішане навчання» (blended learning). Виокремлення цього принципу актуалізувала пандемія COVID-19, яка внесла свої корективи не лише у приватне життя людей, але й у систему суспільних та економічних відносин, в організацію освітніх процесів багатьох країн. Згідно з даними ЮНЕСКО, після початку пандемії та введення карантину більше 100 країн закрили навчальні заклади. Половина студентів в усьому світі опинилися в ізоляції (<https://ru.unesco.org/covid19/educationresponse>). У педагогічному середовищі України різко зріс інтерес до технологій, які в умовах ізоляції виявилися б ефективними та пом'якшили б втрати у результативності та якості навчання. Звісно, йдеться про активне використання дистанційного навчання. Проте іншомовна підготовка має свою специфіку, що не дозволяє радикально відмовитися від традиційної моделі очного навчання, оскільки вона формує важливі мовленнєві та соціокультурні компетентності, які слугують духовно-інтелектуальному розвитку особистості. Наше духовне багатство, цінності, ідеали, традиції завжди єднали людей і були основою нашої ідентичності. Ми поділяємо твердження, що «людство не повинен єднати лише Інтернет без жодної системи цінностей, без жодних фільтрів, без жодної концепції смислу, альтернативної бізнесовій, і без жодного альтернативного погляду на людей, інакшого від трактування їх як споживачів, що шукають найнижчу ціну» (Кремень, 2010: 284). Необхідно зберігати розумний баланс між традиційними й інноваційними тенденціями. Саме такий баланс реалізується в освітній концепції змішаного навчання (blended learning), оскільки вона передбачає використання і дистанційного навчання (distance learning), і аудиторних занять (face-to-face learning), і навчання через інтернет (online learning) (Аверченко, 2018; Driscoll, 2002; Watwood, 2009). Змішаним визнається навчання, якщо від 30 до 79% навчального часу відводиться на онлайн заняття (“where between 30 to 79 percent of the instruction is delivered online”) (Allen et al., 2007: 5). Усі зазначені вище складові частини взаємопов'язані та потребують грамотної методичної організації. Отже, великого значення набувають педагогічні технології змішаного навчання. Йдеться не про якусь одну технологію, а про їх комбінацію, що потребує чіткої організації суб'єкт-суб'єктних відносин. У результаті цього викладач перетворюється на

координатора, консультанта навчального процесу, особу, яка забезпечує студентів технологіями навчання, скеровує їхню пізнавальну діяльність.

Висновки. Наведені вище принципи сучасної вітчизняної професійної лінгводидактики відображають курс на якісне оновлення професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх фахівців, які б кваліфікаційно відповідали світовим стандартам; на проголошення професійно орієнтованої іншомовної підготовки рівноправною та рівноцінною складовою частиною професійної підготовки фахівців, зокрема в нелінгвістичних вищих навчальних закладах; на виконання соціального замовлення на новий соціально-професійний тип фахівця, здатного впевнено почувати себе в полікультурному та багатомовному професійному просторі сучасного глобалізованого світу; на націленість на поетапне досягнення окресленої стратегічної мети – формування полікультурної професійної мовної особистості та навчального результату – формування ключових компетентностей, як етапу в досягненні мети. Представлене дослідження створює основу для подальших наукових розвідок, спрямованих на розширення номенклатури принципів професійної лінгводидактики як самостійної галузі педагогічної науки, їх удосконалення та систематизацію.

Список використаних джерел:

1. Бим И.Л. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе : проблемы и перспективы. Москва : Просвещение, 1988. 256 с.
2. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. Київ : Знання, 2010. 520 с.
3. Крупченко А.К., Кузнецов А.Н. Основы профессиональной лингводидактики : монография. Москва : АПКіППРО, 2015. 232 с.
4. Рогова Г.В., Верещагина И.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе : пособие для учителя. Москва : Просвещение, 1988. 224 с.
5. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. Москва, 1991. 560 с.
6. Хоменко О.В. Іншомовна підготовка студентів економічних спеціальностей в контексті глобалізації : монографія. Київ : КНУТД, 2014. 364 с.
7. Allen I.E., Seaman J., Garrett R. Blending in: The Extent and Promise of Blended Education in the United States. Needham, MA : Sloan Consortium, 2007. 29 p. URL: <https://www.onlinelearningsurvey.com/reports/blending-in.pdf>.

References:

1. Bim I.L. (1988). Teoriya i praktika obucheniya nemetskomyu yazyku w sredney shkole: Problemy i perspektivy. [Theory and practice of teaching German in secondary school: problems and prospects]. – M.: Prosveshcheniye – 256 p. [in Russian]
2. Kremen' V. (2010). Filosofiya lyudynozentrysmu w osviti'omu prostori. [Philosophy of human-centrism in educational space]]. – K.: Znannya – 520 p. [in Ukrainian].
3. Krupchenko A.K., Kusnetsov A.N. (2015). Osnovy professional'noy lingvodidaktiki: monografiya. [Basics of professional linguodidactics: monograph]. – M.: APKіPPRO – 232 p. [in Russian].
4. Rogova G.V., Vereshchagina I.N. (1988). Metodika obucheniya angliyskomu yasykuy na nachal'nom etape w sredney shkole: posobiye dlya uchitelya. [English teaching methodology at the elementary level of secondary school: a manual for teachers]. – M.: Prosveshcheniye – 224 p. [in Russian].
5. Filosofskiy slovar' (1991) / Pod. red. I.T. Frolova. [Philosophical Dictionary. / Edited by I.T. Frolov. – M., 1991. – 560 p. [in Russian].
6. Khomenko O.V. (2014). Inshomovna pidhotovka studentiv ekonomichnykh special'nostey v konteksti hlobalizatsiyi: monografiya (Foreign language education of business students in the context of globalization: monograph). – K.: KNUTD. – 364 p. [in Ukrainian].
7. Allen, I.E.; Seaman, J.; and Garrett, R. (2007). Blending in: The Extent and Promise of Blended Education in the United States. Needham, MA: Sloan Consortium. – 29 p. [in English]. – URL: <https://www.onlinelearningsurvey.com/reports/blending-in.pdf>.